

OBRANA DIVIZE ZA ZVLÁŠTNÍCH PODMÍNEK

Organizace a vedení obranného boje je vzhledem ke své podstatě ovlivněno více než ostatní druhy boje terénními podmínkami. Jestliže je obrana založena na využití terénu ve spojení s větší efektivností palby, pak terén a terénní objekty, omezující na jedné straně manévr útočníka, anebo skýtající větší ochranu obránci, ovlivňuje bojové možnosti a vyžaduje respektování některých zvláštností. Kromě jiných podmínek se vyznačuje určitými odlišnostmi **obrana divize s využitím vodní překážky a obrana ve velkých městech.**

Vodní překážka (jako každá přírodní překážka) umožňuje organizovat obranu menšími silami a na široké frontě. Význam vodní překážky pro obranu je dán jejími vlastnostmi, jako např. šířkou, hloubkou, rychlostí proudu, pevností břehů a dna, dále vlastnostmi přilehlého terénu, jeho členitostí, pokrytostí, dostupností, možnostmi pozorování a vedení palby, popř. vodními stavbami. Kromě těchto vlastností bude charakter vodní překážky ovlivněn počasím a ročním obdobím. Např. v době jarních a podzimních dešťů význam vodních překážek vzrůstá, v suchém létě nebo v zimě při dostatečné síle ledu některé vodní překážky své charakteristické rysy ztrácí. Vzhledem k hustotě vodních překážek v Evropě, můžeme je poměrně často využívat podle potřeby pro organizaci obrany.

Vodní překážky jsou výhodné pro organizaci obrany vzhledem k tomu, že omezují hromadné a současné použití bojové techniky útočníka při zteči, zejména že útočník nemůže využít hromadně hlavní úderné síly a soustředování sil na bráněném břehu probíhá postupně a umožňuje obránci ničení útočníka po částech. Přepraviště a vojska při přepravě jsou více zranitelná, manévr druhými sledy, zálohami, materiální, technické a zdravotnické zabezpečení útočníka je ztíženo.

Charakter vodní překážky na všech směrech nebývá stejný a při organizaci obrany je nutné vodní překážku vyhodnotit. Prostory s brody a stálými pře-

pravišti, zejména mosty, úzká řečiště, přístupné břehy a směry se skrytými přístupy k vodní překážce bráníme větší hustotou sil a zátarasy.

Obranu můžeme organizovat **dvěma základními způsoby**. Zpravidla hlavní síly rozmísťujeme na vlastním břehu přímo u vodní překážky nebo v její bezprostřední blízkosti. Tato varianta je založena na úsilí nedovolit nepříteli překonat vodní překážku a pokud by se částem nepřítelů podařilo proniknout a zachytit se na bráněném břehu, ihned ho soustředěnou palbou a protiztečemi zničit nebo srazit zpět. Tíhu boje nese první sled a je tedy silnější oproti druhému sledu a zálohám. Předpokladem pro takto organizovanou obranu je terén v okolí vodní překážky. Má umožnit postřelovat přístupy k řece, vodní hladinu, zejména brody a jiné vhodné úseky a současně na bráněném břehu umožnit vybudování odolné obrany.

V jiném případě, pokud břehy nejsou vhodné pro organizaci a budování obrany, ponecháme bezprostředně u vodní překážky jen síly zajištění nebo předsunuté postavení, zřizujeme zátarasy a hlavní síly budují přední okraj obrany ve vzdálenosti 1 až 3 km od vodní překážky, v prostoru který umožňuje vedení paléb i protiztečí. Podstata této varianty je v předpokladu, že připustíme přepravu části sil nepřítel na bráněný břeh, ale pouze v takové síle, abychom byli schopni ho ničit po částech vlastními protiztečemi.

Při zaujetí obrany **mimo dotyk** s nepřítel, organizuje divize na přístupech k vodní překážce zabezpečovací pásmo hluboké 20 km i více, kam si vysílá zesílené prapory druhého sledu divize, popř. celý pluk. Boj těchto vyčleněných částí podporuje část dělostřelectva z dočasných palebných postavení a ženijní zálohy aktivizující připravené zátarasy. Boj v zabezpečovacím pásmu řídí velitel divize a na jeho rozkaz odchází jednotky z jedné obranné čáry na druhou a posléze po vymezeném přepravišti pod ochranou palby dělostřelectva a prvního sledu divize tak, aby toto přepraviště mohlo být včas před příchodem nepřítel zničeno.

Je-li nutné udržet předmostí na protilehlém břehu, organizujeme obranu podle obvyklých zásad.

Nejtypičtější bude obrana zaujímaná bezprostředně na bráněném břehu s předním okrajem poblíž vodní překážky, nešablonovitě a nelineárně uspořádaná, tak aby neprozrazovala vlastní sestavu. Úseky výhodné pro násilný přechod bráníme většími silami, organizujeme zde hustou protitankovou palbu, zátarasy a léčky. Současně víme, že nepřítel se bude snažit nás překvapit a udeřit na nejslaběji bráněná místa i za cenu překonávání vodní překážky v méně výhodném prostoru. Proto musíme mít vyčleněny zálohy v hodnotě čtvrtiny až třetiny sil a umístit je tak, aby měly možnost zásahu na všechny směry.

Bojovou sestavu divize v obraně na vodní překážce tvoří zpravidla obvyklé prvky:

- první sled nejčastěji se třemi pluky (na široké frontě);
- druhý sled v síle pluku, popř. 2 až 3 vševojskové zálohy v síle zesíleného praporu každá, rozmístěné na různých směrech;
- dělostřelectvo, raketové prostředky a prostředky PVO;
- jedna až dvě protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací.

Vodní překážka umožňuje obranu na široké frontě, širší než je obvykle v dostupném terénu. Jestliže soudobá obrana má ohniskový charakter, vyznačuje se rozptýlením vojsk do šířky a do hloubky, pak tyto rysy jsou zvláště výrazné při obraně za vodní překážkou.

Vycházíme-li ze srovnání bojových možností vlastních svazků a divizí kapitalistických armád, zejména USA a NSR, je msd schopna odrazit útok půl-druhé až dvou divizí nepřítele v závislosti na výzbroji, ztrátách, posilových a podpůrných prostředcích a dalších vlivech situace. Divize USA a NSR při násilném přechodu vodní překážky útočí zpravidla v šíři 25 až 30 km, motostřelecká divize při využití vodní překážky je schopna tedy bránit pásmo 40 i více km široké, při čemž pluky v prvním sledu mohou bránit úseky 12 až 15 km široké.

Uspořádání a struktura obrany závisí na terénu a konkrétní situaci vojsk. Praporní rajóny na důležitých směrech, kde vodní překážka je méně výrazná a přípustnější, mohou být široké jako obvykle do pěti km. Naopak tam kde vodní překážka dovoluje zřídit jen omezený počet přepravišť a část terénu je nedostupná (např. lužní lesy, podmačené bažinaté přístupy, velmi strmé břehy apod.) bráníme vodní překážku samostatnými rotními opěrnými body s vyčleněním více záloh na různých směrech, zatarasováním a střežením pasivních směrů.

Druhý sled divize a vševojskové zálohy se rozmisťují na několika směrech tak, aby měly možnost k zásahu na kterýkoliv úsek bráněné vodní překážky a to především k protiztečím, ničení vzdušných výsadek nepřítele, nebo k přehrazení směru v hloubce zaujetí třetího postavení. Protizteče druhými sledy a zálohami divize připravujeme mezi prvním a druhým postavením, dříve než se nepříteli podaří upevnit se na námi bráněném břehu a přepravit sem větší síly.

PTZ a POZ divize je účelné vytvářet rovněž na více směrech. Jako další PTZ můžeme vyčleňovat tankovou rotu nebo motostřeleckou rotu na bojových vozidlech pěchoty. Zásahy PTZ připravujeme ve více variantách, zpravidla v mezeře mezi prvním a druhým postavením a na úrovni druhého postavení.

Dělostřelectvo zaujímá dočasná palebná postavení v zabezpečovacím pásmu před řekou nebo na bráněném břehu a co nejbližší k vodní překážce pro vedení palby na nepřítele na přístupech k obraně. Po proniknutí nepřítele k vodní překážce zaujímá palebná postavení za prvosledovými prapory 4 až 5 km od břehu a dále připravuje záložní postavení v hloubce.

Prostředky PVO je účelné rozmístit na předpokládaných rozhodujících směrech mezi prvním a druhým postavením a za druhým postavením tak, aby byly schopny bránit první sled divize i zálohy před údery letectva nepřítele.

Systém paleb musí umožňovat ničení nepřítele na přístupech k vodní překážce, při jejím překonávání i na bráněném břehu. Je účelné připravit boční a křížové palby k ničení nepřítele na vodě ve spojení s ženíjnými zatarasy. Větší část protitankových prostředků se vysunuje co nejbližší břehu k ničení nepřítele přímou palbou při pokusu o překonání vodní překážky a to s největší hustotou na dostupných směrech. Jsme si vědomi, že pro nepřítele má mimořádný význam zjištění našeho palebného systému a bojové sestavy, aby mohl jadernými údery, letectvem a palbami všeho druhu naše prostředky ničit a umlčovat. Proto předsunuté jednotky nepřítele, které se snaží zjistit náš palebný systém a strukturu obrany, ničíme vyčleněnými prostředky z dočasných palebných postavení a po odrážení nepřítele je opouštíme. Až po zahájení násilného přechodu vodní překážky hlavními silami nepřítele zahajujeme palbu všech prostředků z hlavních palebných postavení. Podaří-li se nepříteli proniknout na některém směru na bráněný břeh, učiníme manévr palbou a soustředíme palebné úsilí na ničení proniknuvšího nepřítele spolu s proti-

ztečemi. Jaderné údery připravujeme proti hlavnímu uskupení nepřítele na přístupech k vodní překážce, na jeho prostředky jaderného napadení, přepravní prostředky a nejdůležitější přepraviště a na místa velení.

Při vedení obranného boje se snažíme ničit nepřítele již na přístupech a maximální hustotou palby nedovolit mu zachytit se na bráněném břehu. Jestliže se nepříteli podaří na některém směru překonat vodní překážku, poutáme ho prvními sledy a zásahem PTZ a POZ, dělostřelectvem bráníme přepravě dalších částí nepřítele a protiztečemi záloh ničíme ty části nepřítele, které pronikly na bráněný břeh. Na rozdíl od obecných zásad obranného boje kdy dílčí protizteče jednotkami jsou výjimkou a divizní protizteče jsou připravovány v hloubce obranného pásma, při obraně vodních překážek jsou dílčí protizteče velmi častým jevem a rovněž protizteče divizními zálohami zahájíme dříve a blíže přednímu okraji. Využíváme tedy toho, že vodní překážka nám rozděluje bojovou sestavu útočníka a tak umožňuje jeho zničení po částech. Po odrazení nepřítele musíme změnit uspořádání vlastní bojové sestavy a palběného systému.

Obrana divize ve velkých městech

Ta má řadu zvláštností, v mnoha případech jsou města důležitými komunikačními uzly, mají politický a ekonomický význam a nebude vždy účelné ničit je jadernými údery a ppoř. obcházet, ale bude veden boj o jejich ovládnutí. Dále v některých částech válčiště vytváří města rozsáhlé aglomerace, zahrnující jak sídliště, tak i průmyslové objekty rozložené na desítky km. Boj o jejich ovládnutí bude zpravidla veden bez jaderných zbraní nebo s velmi malými rážemi jaderné munice. Města a zastavené prostory s odolnými zděnými budovami, železobetonovými objekty a množstvím podzemních staveb mohou být přeměna v silné uzly obrany. Bojiště ve městech je charakterizováno oproti polním podmínkám omezenými možnostmi palby a manévru bojovou sestavou, což je nevýhoda zejména pro útočníka. Bojová činnost se vede na směrech a člení se na řadu dílčích místních bojů. Hlavní tíha boje spočívá na motostřeleckých jednotkách, které se posilují tanky, dělostřelectvem a ženijními jednotkami. Městská zástavba umožňuje skryté rozmístění bojových sestav, klamání nepřítele, rychlé vytvoření odolné obrany v kratších lhůtách s využitím objektů, bočních a křížových paleb, vytváření úseků a podobně.

Naproti tomu zástavba ve městech vytváří do jisté míry obtíže v pozorování, možnostech postřelování souvislé fronty před obrannými postaveními, v celkové orientaci o situaci, umožňuje skryté pronikání menších částí nepřítele. Tyto podmínky vyžadují při obraně ve městech zabezpečení boků a mezer v sestavách a týlu, organizaci kruhové obrany a široce rozvětvený systém pozorování. Boj ve městech se vyznačuje vysokou aktivností, úporností a snahou o překvapení.

Při organizaci obrany bereme v úvahu taktiku nepřítele. Podle názorů velení NATO se předpokládá využití letectva, vrtulníků a vzdušných výsadků v součinnosti s motorizovanými vojsky k překvapení obránce, zmocnění se klíčových objektů a tím vytvořit podmínky k ovládnutí města z chodu. Ze zkoumání zkušeností z bojové činnosti vojsk NATO v lokálních válkách můžeme vyvodit tyto závěry: Divize USA (pěší nebo mechanizovaná) v prvním sledu armádního sboru útočila na hlavním směru zpravidla v pásmu 7 až 10 km, brigády útočily v šíři 2 až 3 km, prapory útočily dvěma až třemi souběžnými ulicemi, což

s přilehlými čtvrtěmi činilo šířku 1 až 1,5 km, rota útočila podél jedné ulice v šíři 500 m. Bojová sestava svazků se členila do 2 až 3 sledů, vojska byla posilována větším množstvím dělostřelectva a ženijních prostředků. Brigáda v prvním sledu divize se posiluje 2 až 3 dělostřeleckými oddíly, až ženijním praporem, vrtulníky palebné podpory a zápalnými prostředky. Blíže úkol brigády byl stanoven do hloubky 2 až 3 km, divize do hloubky 6 až 8 km. Na základě těchto poznatků můžeme vyvodit bojové možnosti pro vymezení úkolů divizí při obraně ve městech.

Volba předního okraje obrany závisí na charakteru městské zástavby. Na okraji města mohou být buď průmyslové objekty, nebo výškové stavby nového typu s mezerami mezi jednotlivými budovami, nebo menší přízemní domky se zahrádkami a to v různé hustotě. Přední okraj může být veden po okraji města, nebo v hloubce města, popř. můžeme vytvořit vnější pásmo obrany na přístupech k městu. Jestliže jsou před městem výhodné překážky, dominující výšiny a podobně, jak je účelné přední okraj vysunout dopředu, ale tato vzdálenost musí umožňovat podporu částí bránících se na předním okraji přímou palbou děl a tanků. Pokud jsou na okraji města nepevné stavby, např. menší domky, pak přední okraj volíme v hloubce města a ke zlepšení výhledu a výstřelu odstraníme nepotřebné objekty. Jednotlivé pevné objekty na okraji města mohou zaujímat bojová zajištění a připravují je ke zničení. Pokud jsou na okraji města v přiměřené hustotě pevné objekty průmyslových závodů nebo výškové objekty nové zástavby se železobetonovou konstrukcí, je vhodné volit přední okraj obrany na okraji města.

Charakter měst ovlivňuje i taktické normy. Na jedné straně větší odolnost proti úderům letectva a paleb všeho druhu, proti úderům zbraněmi hromadného ničení, na druhé straně větší předpokládané hustoty útočícího nepřítele i omezený výhled a výstřel, to vše způsobuje menší prostorový rozmach při bojové činnosti ve městech.

Motostřelecká divize brání ve městě pásmo široké 10 až 12 km a hluboké 6 až 8 km.

Motostřelecký pluk v prvním sledu divize brání úsek široký 4 až 5 km a hluboký 3 až 4 km. Při obraně ve druhém sledu může dostat poněkud širší úsek 5 až 7 km.

Praporní rajón obrany ve městě je široký 1,5 až 2 km a 1 km hluboký. Rota brání opěrný bod široký 600 m a hluboký 300 a 400 m. Mezery mezi opěrnými body rot v husté zástavbě jsou 200 až 400 m, někdy i méně, v odkrytých úsecích mohou činit 500 až 700 m.

Vzdálenosti mezi postaveními jsou rovněž menší než v polních podmínkách a činí 1 až 1,5 km.

Uspořádání bojové sestavy divize při obraně města se vyznačuje řadou zvláštností. Kromě členění do dvou sledů, a to v prvním sledu dva motostřelecké pluky a ve druhém sledu jeden motostřelecký pluk, se vyčleňují jedna až dvě vševojskové zálohy rozmístěné na různých směrech. Možné složení VŠZ: msr až mspr zesílený tř až čtyř, baterií dělostřelectva, popř. plamenomety. Zesílení záloh těmito prostředky předem má za cíl zabezpečit jejich maximální samostatnost a vyplývá rovněž z obtížnosti přidělování těchto prostředků až v průběhu boje.

Vytváří se více PTZ a POZ a to zpravidla dvě. Dělostřelecké skupiny budou slabší, dělostřelectvo se přiděluje ve větším rozsahu jednotkám a používá se i k vedení přímé palby. Palebná postavení dělostřelectva se volí v parcích,

velkých dvorech a jiných vhodných místech pro vedení palby. Jednotlivá děla vyčleněná do opěrných bodů k vedení přímé palby se rozmísťují v průjezdech, za stěnami s vytvořenými střílnami, na okraji zahrad a podobně.

Tankový pluk se používá zpravidla v záloze, umísťuje se buď za městem a je připraven k zásahu proti nepříteli obcházejícímu město, k ničení vzdušných výsadek, nebo v hloubce města k zásahu na palebné čáry a přehrazení nejvíce tankodostupných směrů. Tanky motostřeleckých pluků se přidělují do sestav opěrných bodů rot k posílení protitankové obrany a vytváření tankových léček. Část tankových jednotek vytváří PTZ.

Ovr zaujímá prostor bojového rozmístění mimo město, ve městě jen tehdy, hrozí-li obklíčení nebo obejití města. Rozmísťuje se za druhým sledem divize.

Vytváří se silná ženijní záloha a rozmísťuje se na 2 až 3 směrech, při čemž každá část musí být schopna samostatně plnit úkol. Odřad zabezpečení pohybu zabezpečuje přesuny záloh k protiztečím. Dále se organizují odřady k boji s požáry a odřady odstraňování následků po úderech zbraněmi hromadného ničení.

Specifické podmínky města mají vliv na palebný systém. Charakteristický je ohraničený výhled a výstřel, velké množství nepostřelovaných prostorů a mezer mezi opěrnými body. Větší část palebných prostředků se rozmísťuje ve spodních částech pevných budov, současně využíváme i horních pater budov a tím vytváříme možnost několikavrstvové palby k postřelování hlavních ulic a náměstí. Značný význam má odolnost opěrných bodů proti tankům. Základní množství protitankových prostředků je nutné začlenit přímo do opěrných bodů. Motostřelecké jednotky se posilují tanky, dělostřelectvem, PTRS a ženijními prostředky k vytváření zátarasů. Pro každý palebný prostředek se připravují 2 až 3 záložní palebná postavení a palebný systém každého opěrného bodu je uspořádán kruhově. V mezerách a v hloubce se připravují tankové léčky. Kromě zátarasů, které přehrazují jednotlivé směry se připravuje vytváření závalů demolicí budov a objektů.

Ženijní budování obranného pásma kromě obvyklých ženijních prací zahrnuje:

- přizpůsobení jednotlivých budov k obraně, příprava ostatních budov ke zničení,
- vytváření průchodů a průjezdů uvnitř domovních bloků, skrytých cest a průchodů mezi budovami,
- přizpůsobení kanálů a jiných podzemních objektů, zatarasení nevyužitých podzemních staveb,
- zřizování mostů přes řeky a kanály,
- protipožární opatření.

Přizpůsobení objektů k obraně je značně kratší, než objem ženijních prací v polních podmínkách, vyžaduje menší množství sil a prostředků. V méně zastavěných částech města, např. v sídlištích s jednotlivými objekty vzdálenými od sebe, se budují úseky spojovacích zákopů.

Práce velitele a štábu divize při organizaci obrany se vyznačuje zejména nezbytností většího rozsahu rekognoskace z většího počtu stanovišť s přihlédnutím k charakteru zástavby a podrobná příprava organizace součinnosti zpravidla o dva stupně níže. Důležité je oddělit pěchotu od tanků a dalších doprovodných prostředků, ničit obrněné cíle útočníka při manévru na zátarasech. Protizteče připravit ve více variantách z různých směrů i menšími silami.

mi a to nikoliv až při vklínění nepřítele do hloubky, ale již při boji o první postavení (plukovní protizteče) a mezi prvním a druhým postavením (protizteč divizních záloh). Při organizaci součinnosti je nutné promyslet a stanovit zřetelné signály k rozpoznávání vlastních vojsk, ukazování cílů i pro velení a zdvojené různými způsoby.

Pro nepřetržitě a pevné velení je nutné připravit široce rozvinutou síť pozorovatelů, pro které využíváme vysoké objekty, a místa velení máme v pevných sklepních objektech. Velitelské stanoviště divize se rozvíjí ve vzdálenosti 5—6 km od předního okraje, zpravidla za třetím postavením, záložní velitelské stanoviště v hloubce 6—8 km za druhým sledem divize. Týlové velitelské stanoviště se rozvíjí v prostoru týlu v hloubce 10 až 12 km i více. Místa velení se budují jako opěrné body, k obraně a ochraně se vyčleňují doplňkové síly ze záloh a druhých sledů.

Závěrem chci uvést, že hustota jak vodních překážek, tak i osídlení na středoevropském válečnickém území je poměrně značná a v řadě případů bude účelné využívat je k obraně. Obrana za těchto podmínek má řadu zvláštností. Jejich znalost a využití umožní správně organizovat boj a úspěšně čelit nepříteli. Uvedené taktické zásady a normy vychází ze současných podmínek výzbroje, organizační struktury a dalších vlivů situace, včetně forem útočného boje nepřítele a nejsou tedy neměnné. Můžeme je uplatňovat s přihlédnutím ke všem činitelům v každé konkrétní situaci tvůrčím způsobem.